“ZAMONAVIY FARMATSIYANING DOLZARB MUAMMOLARI VA YECHIMLARI”

MAVZUSIGA BAG‘ISHLANGAN RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY ANJUMAN TO‘PLAMI

2025-YIL, 16–17-MAY

BUXORO – 2025

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

OSIYO XALQARO UNIVERSITETI

“ZAMONAVIY FARMATSIYANING DOLZARB MUAMMOLARI VA YECHIMLARI”

MAVZUSIGA BAG‘ISHLANGAN RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY ANJUMAN TO‘PLAMI

2025-YIL, 16–17-MAY

BUXORO – 2025

52.8ya43
615.014(06)
D 43
Dexkanov S.S
Zamonaviy farmatsiyaning dolzarb muammolari va yechimlari [Matn] / S.S. Dexkanov .-Buxoro: Sadriddin Salim Buxoriy, 2025.- 376 b.
UO'K 615.014(06)
BBK 52.8ya43

DASTURIY QO‘MITA TUZILMASI

S.S. Dexkanov	Osiyo xalqaro universiteti rektori, rais
A.A. Ikramov	Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha prorektor, rais muovini
Sh.F. Davronova	Yoshlar siyosati va ma’naviy-ma’rifiy ishlar bo‘yicha birinchi prorektor, a’zo
M.N. Nurullayev	O‘quv ishlari bo‘yicha prorektor, a’zo
I.I. Bafoyev	Moliya-iqtisod ishlari bo‘yicha prorektor, a’zo
U.R. Narzullayeva	Tibbiyot fakulteti dekani, a’zo
M.Q. Atavullayeva	Umumiy fanlar kafedrasi mudiri, a’zo
A.A. Madjidov	Umumiy fanlar kafedrasi dotsenti, a’zo
E.D. Niyozov	Umumiy fanlar kafedrasi dotsenti, a’zo
A.A. Amrilloyev	Umumiy fanlar kafedrasi o‘qituvchisi, a’zo
Sh.A. Bo‘ltayeva	Umumiy fanlar kafedrasi o‘qituvchisi, a’zo
Sh.T. Shukurova	Umumiy fanlar kafedrasi o‘qituvchisi, kotib
G.R. Ostonova	Umumiy fanlar kafedrasi o‘qituvchisi, a’zo
M.I. Teshayev	Umumiy fanlar kafedrasi o‘qituvchisi, a’zo

Konferensiya o‘tkaziladigan manzil:
Buxoro shahri, Yangiobod MFY, G‘ijduvon ko‘chasi, 74-uy.
ANJUMAN TASHKILOTCHISI:
Osiyo xalqaro universitetining Umumiy fanlar kafedrasi
Murojaat uchun:
tel: +998933296766
e-mail: amrilloyev97@bk.ru

©ISBN 978-9910-10-093-2
© Dexkanov, S.S
© «DURDONA» nashriyoti

aralashtirildi. Qo‘shilgan superplastifikator miqdori sement massasiga nisbatan foizlarda ifodalanadi. Sement qorishmasining oquvchanligi konus cho‘kmasi diametri 16 mm, uzunligi 600 mm bo‘lgan, uchlari yumaloqlangan to‘g‘ri metall silliq sterjen bilan o‘lchandi.Tajriba beton qorishmasining qulay joylashuvchanligini aniqlash usuliga qo‘yiladigan umumiy talablar GOST 10181.0 ga muvofiq amalga oshirildi. Sementning xususiyatlari 1-jadvalda keltirilgan. Reaksiya harorati, tizim konsentratsiyasi, radikal initsiator miqdori, materiallarni kiritish usullari va boshqa parametrlarni qayd etgan holda, turli miqdordagi qo‘llanilgan monomerlar va HPEG molekulyar massasining polikarboksilat superplastifikator samaradorligiga ta’siri o‘rganildi. Superplastifikatorning dozasi 0,8 foizni, suv-sement nisbati esa 0,29 ni tashkil etdi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1.Zhang R, Li Q, Zhang A, et al. The Synthesis Technique of Polyacrylic Acid Superplasticizer [J]. Journal of Wuhan University of Technology-Mater. Sci. Ed., 2008, 23(6): 830-833

2.Wu H, Guo H L, Lei J H, et al. Research on Synthesis of Molecular Structure Design of Polycarboxylate Superplasticizer [J]. Journal of Wuhan University of Technology-Mater. Sci. Ed., 2006, 28(9): 18-20

3.Li C, Feng N, Wang D, et al. Preparation and Characterization of Comblike Polycarboxylic Water-reducers and Its Function Mechanism[J]. Journal of the Chinese Ceramic Society, 2005, 33(1): 87-92

KO‘MIR ASOSIDA ORGANIK MODDALAR SINTEZ QILISH: ILMIY ASOSLAR VA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR

A. A. Ko‘charov
O‘zR FA Umumiy va Noorganik Kimyo Instituti E-mail: sciuzb@mail.ru

Annotatsiya. Ushbu maqolada ko‘mir gazidan ajratib olingan sintez-gaz (H_2, CO) farmatsevtika va kimyo sanoatida qo‘llanilishi tahlil qilingan. Shuningdek, ko‘mir kulining metall ajratish jarayonidagi ahamiyati va fraksiyaviy tarkibi o‘rganilgan. Mass-spektr tahlili orqali Dimethylgermanium dichloride va 5α-Cholestan-3α-ol ning fragmentatsiya jarayonlari tahlil qilinib, ularning organik va katalitik reaksiyalardagi roli ochib berilgan. Shuningdek, TAR mahsulotining energetika va farmatsevtika sanoati uchun potensial xomashyo sifatida ahamiyati yoritilgan.

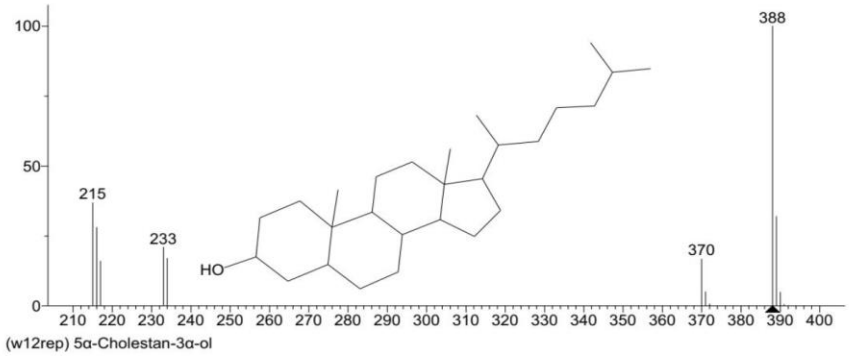
Kalit so‘zlar. sintez-gaz, farmatsevtika, ko‘mir kulining tarkibi, metall ajratish, mass-spektr tahlili, Dimethylgermanium dichloride, 5α-Cholestan-3α-ol, piroliz.

Ko‘mir gazidan ajratib olingan sintez-gaz (H_2, CO) farmatsevtika sanoatida muhim xomashyo bo‘lib, antibiotiklar, gormonlar va vitaminlar sintezida qo‘llanadi. Vodorod va metanol biotexnologik jarayonlarda erituvchi hamda substrat sifatida ishlatilib, yangi farmatsevtik biomateriallar yaratishga xizmat qiladi [1]. Shuningdek, ko‘mir gazidan ajratilgan vodorod va inert gazlar steril muhit yaratish, tibbiy gazlar ishlab chiqarish va reaktiv moddalarni saqlashda ahamiyatlidir.

Ko‘mir gazifikatsiyasi energiya manbalarini diversifikatsiya qilish va ekologik barqarorlikni ta’minlashga xizmat qiluvchi texnologik yechim hisoblanadi [2]. Ushbu jarayon termokimyoviy parchalanish va katalitik reaktsiyalar orqali sintez-gaz hamda farmatsevtika va kimyo sanoati uchun qimmatli komponentlarni ajratib olish imkonini beradi. Ko‘mirni gazifikatsiya qilish fizik-kimyoviy jarayon bo‘lib, reaktor ichida oqimlarni boshqarish talab etiladi. Suv, gaz va qattiq zarrachalar harakatining optimallashtirilishi jarayon samaradorligini oshiradi. Ko‘mir kulining granulometrik tarkibi metall ajratish samaradorligiga ta’sir ko‘rsatib, 0.400–1.200 mm diapazonidagi zarrachalar metallarning optimal konsentratsiyasiga ega ekanligi aniqlangan. Bu fraksiya metall ajratish jarayonini soddalashtirib, qo‘shimcha maydalash va saralash bosqichlarini kamaytirishga imkon beradi. O‘rta fraksiyalar (0.400–0.800 mm)

flotatsiya va gidrometallurgik usullar orqali samarali ajratilishi mumkin, mayda zarrachalar (<0.200 mm) esa texnologik yo‘qotishlarga sabab bo‘lishi mumkin.

Mass-spektr tahlili natijalariga ko‘ra, Dimethylgermanium dichloride asosiy molekulyar ion cho‘qqisi 174 m/z da kuzatilgan bo‘lib, bu uning kimyoviy formulasiga to‘g‘ri keladi. Fragmentatsiya jarayonida 159 m/z (Ge-Cl bog‘larining buzilishi), 139 m/z (germaniy-uglerod aloqalarining uzilishi) va 109 m/z (metil va xlor atomlarining ajralishi) ionlari hosil bo‘lgan. Ushbu fragmentlar organometall birikmalarining piroliz yoki katalitik jarayonda qanday parchalanishini tushunish uchun muhim ilmiy asos yaratadi.

Rasm. 5α-Cholestan-3α-ol ($C_{27}H_{48}O$) ning fragmentatsiya spektri

5α-Cholestan-3α-ol ($C_{27}H_{48}O$) sterin hosilasi bo‘lib, TAR mahsulotining yuqori molekulyar massali uglevodorodlarga boyligini tasdiqlaydi. Ushbu birikma piroliz va katalitik kraking jarayonlarida parchalanib, benzin va dizel fraksiyalarini hosil qiladi. Mass-spektral tahlilda asosiy molekulyar ion cho‘qqisi (M^+) 388 m/z da qayd etilib, steroid yadrosining mavjudligini isbotlaydi. Fragmentatsiya mahsulotlari (215 m/z, 233 m/z, 370 m/z) uglerod skeletining o‘zgarishlarini aks ettiradi. Zeolitlar va metall oksidlari (Ni, Mo, Co) katalizator sifatida parchalanish kinetikasini jadallashtirib, yengil yoqilg‘ilar sintezini ta’minlaydi. Ko‘mir va TAR mahsulotining kombinatsiyasi zararli emissiyalarni kamaytirib, yoqilg‘ining energetik samaradorligini oshiradi. Sanoat qo‘llanilishi uchun jarayon parametrlarini optimallashtirish va ekologik xavfsizlikni ta’minlash bo‘yicha tadqiqotlar talab etiladi.

Xulosa qilib aytganda, 5α-Cholestan-3α-ol ning TAR mahsulotida mavjudligi uning og‘ir uglevodorodlarga boyligini tasdiqlab, suyuq yoqilg‘ilarga aylantirish imkoniyatini ko‘rsatadi. Ushbu sterin hosilasi piroliz va katalitik kraking jarayonlarida parchalanib, benzin va dizel fraksiyalarini hosil qiladi. Zeolit katalizatorlari va metall oksidlari parchalanish jarayonini jadallashtirib, yuqori energetik samaradorlikka ega yoqilg‘ilar sintezini ta’minlaydi. Bundan tashqari, TAR mahsulotining farmatsevtika sanoatidagi ahamiyati ham yuqori bo‘lib, uning sterin hosilalaridan steroid gormonlar va dorivor birikmalar sintezida foydalanish mumkin. Shunday qilib, TAR mahsuloti energetika va farmatsevtika sanoati uchun muhim xomashyo sifatida ilmiy va iqtisodiy ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Xursandov, Bobomurod, et al. "Study of changes in the physical and mechanical properties of sulfur asphalt concrete mixture based on polymer sulfur." *AIP Conference Proceedings*. Vol. 3045. No. 1. AIP Publishing, 2024.

2. Kucharov, Azizbek, et al. "Development of technology for water concentration of brown coal without use and use of red waste in this process as a raw material for colored glass in the glass industry." *E3S Web of Conferences*. Vol. 264. EDP Sciences, 2021.

HAYVONOT OLAMINI MUHOFAZA QILISH VA UNDAN OQILONA FOYDALANISHGA OID CHORA-TADBIRLAR. *SadullayevaD.M., Kamalova S.U.* 183
HOZIRGI VAQTDA KLAUSTROFOBIYA SINDROMINING TIBBIYOTDAGI DOLZARBLIGI *Ismoilova D.Z., Hakimova R.SH.* 184
О ФАУНОГЕНЕЗЕ ЖУКОВ-ТЕМНОТЕЛОВ (COLEOPTERA: TENEBRIONIDAE) СРЕДНЕЙ АЗИИ *Исмоилова Д.З.* 186
ОПТИМИЗАЦИЯ БИОТЕХНОЛОГИИ КУЛЬТИВИРОВАНИЯ ХЛОРЕЛЛЫ В ЛАБОРАТОРНЫХ УСЛОВИЯХ *Исмоилова Д.З., Норова Х.У* 187
ГЕОГРАФИЧЕСКИЕ СВЯЗИ ЖУКОВ-ЧЕРНОТЕЛОК (COLEOPTERA: TENEBRIONIDAE) ТЕТИЙСКОЙ ПУСТЫННО-СТЕПНОЙ ЗОНЫ ПАЛЕАРКТИКИ С СРАВНИВАНИЕМ БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ *Исмоилова Д.З.* 189
PAPAYA O‘SIMLIGINING DORIVORLIK XUSUSIYATI VA TIBBIYOTDA FOYDALANILISHI. *Ostonova G.R, Farmonova G.O.* 191
ALOE O‘SIMLIGINING DORIVORLIK XUSUSIYATLARI. *Ostonova G.R., Qodirov S.SH.* 194
MONOSAXARIDLAR KIMYOVIY XOSSALARI VA TIBBIYOTDA ISHLATILADIGAN DORI PREPARATLARI *Boltayeva Sh.A., Ibrohimjanov A.I* 195

3-SHO‘BA. KIMYO VA KIMYOVIY SINTEZ YO‘NALISHIDAGI ZAMONAVIY TADQIQOTLAR

DETERMINATION OF ARSENIC AND MERCURY IONS USING MODIFIED ELECTRODES BASED ON GRAPHITE *[1]Boqiyev Q.S., [1]Sayfiyev M.N., [2]Nazarova M.Q., [1]Ziyayev D.A.* 198
RUX IONINI GRAFIT ASOSIDAGI ELEKTROKIMYOVIY SENSORLAR YORDAMIDA ANIQLASHDA BUFER ERITMA TA’SIRI *[1]Nazarova M.Q., [2]Sayfiyev M.N., [2]Boqiyev Q.S., [2]Ziyayev D.A.* 199
АНАЛИЗ ПОВЕРХНОСТИ ХИРШФЕЛЬДА ЛИПОЕВОЙ КИСЛОТЫ *Жумабаев Ф.Р., Абдуллоева М.Г., Шарипов А.Т.* 200
GAZ VA SUYUQLIK FAZALARI TA’SIRLASHUVIDA MASSA BERISH JARAYONINING TAHLILI *A.A.Akmaljon, A.Botirov* 201
POLIFENILENSULFIDLARNI NATRIY SULFID ASOSIDA OLISH USULLARI *Sultonov Oybek Komiljonovich* 202
EMF ASOSIDA O‘TGA CHIDAMLI MODDALARNING OLINISHI VA XOSSALARI *Kamolova Z.M* 205
MALEIN ANGIDRID, AKRIL KISLOTASI VA POLIETILENGLIKOL ASOSIDAGI POLIKARBOKSILAT SUPERPLASTIFIKATORINING SEMENT QORISHMALARIDAGI XOSSALARIGA TA’SIRI. *Djalilov AbdulaxatTurapovich, Ismoilova Xalavat Djabarovna., Karimov Mas’ud Ubaydulla o‘g‘li., Ismailov Feruz Sabirovich* 207
KO‘MIR ASOSIDA ORGANIK MODDALAR SINTEZ QILISH: ILMIY ASOSLAR VA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR *A. A. Ko‘charov* 208
NEFT-GAZ-SUV TIZIMIGA KORROZION JARAYONLARINING TA’SIRINI O‘RGANISH *Ataqulova Dilbar Dusmurodovna* 210
AMINONITRILLAR ASOSIDA OLINGAN BIRIKMALARNING INGIBITORLIK XOSSASI *Ataqulova Dilbar Dusmurodovna* 211
YONG‘INBARDOSH QAVARIQLANUVCHI QOPLAMALARNING QAVARIQLANISH KOEFFITSIYENTINI O‘RGANISH *Nurqulov E.N.* 214
YONG‘INBARDOSH QAVARIQLANUVCHI QOPLAMANING DERIVATOGRAMMASI TAHLILI *Nurqulov E.N* 215
QAVARIQ HOSIL QILUVCHI ANTIPIRENLAR VA ULARNING YONG‘INGA QARSHI TA’SIRI *Nurqulov E.N, Beknazarov X.S., Ikromjon Siddikov Iminjanovich* 216
ЭКСТРАКСИЯ ГИАЛУРОНОВОЙ КИСЛОТЫ ИЗ ПРИРОДНЫХ ИСТОЧНИКОВ *Давлетова Х.Ш., Хаитбаев А.Х* 218
ГАЛОГЕНИДНЫЕ ПЕРОВСКИТЫ КАК ПЕРСПЕКТИВНЫЕ МАТЕРИАЛЫ ДЛЯ БИОСЕНСОРОВ *Рахмонова М.О., Мухамадиев Н,К.* 219
GAZ VA GAZKONDENSAT KONLARIDA QO‘LLANILADIGAN SIRT FAOL MODDALARNING XUSUSIYATLARINI TADQIQ QILISH *Oripova Shahlo Karimovna* 221
АНАЛИЗ СВОЙСТВ ПОВЕРХНОСТНО-АКТИВНЫХ ВЕЩЕСТВ *Орипова Ш.К.* 221
АНАЛИЗ ХАРАКТЕРИСТИКА ПЕНЫ ПАВ ДЛЯ УДАЛЕНИЕ ЖИДКОСТИ ИЗ ГАЗОВЫХ СКВАЖИН *Орипова Ш.К.* 223
MONOETANOLAMIN VA 2,4-DIGIDROKSI BENZOY KISLOTANING Cu(II) GETEROLIGANDLI KOMPLEKSI UB- VA EPR-SPEKTROSKOPIK TADQIQOTI *Muhiddinova N., Avezov Q., Ganiyev B.* 224
ОКИСЛЕНИЕ НЕКОТОРЫХ АРОМАТИЧЕСКИХ АЦЕТИЛЕНОВЫХ СПИРТОВ *Саматов С.Б.[1], Зиядуллаев О.Э.[2], Абдураимов А.А.[1]* 226
AMMONIY NITRATI SUYUQLANMASI VA QO‘SHIMCHA VERMIKULIT ASOSIDA TERMIK BARQAROR AMMIAKLI SELITRA OLISH TEXNOLOGIYASI *Jabbarbergenov M.J,[1] Mamataliev A.A,[2] Namazov Sh.S,[2] Bo‘riev S.A.* 227
PET CHIQINDILARNI SAMARALI KIYOVIY QAYTA ISHLASH. *To‘rayev X. X, Karimov M.U ,Saidnazarov T.R* 228